

indeholder ganske de samme elementer, som G. R. Elton benyttede i *England under the Tudors* (1955): det senmiddelalderlige systems utilstrækkelighed i 1530'erne, Thomas Cromwell's fremtrædende rolle ved etableringen af »the royal supremacy« og Elizabeth-perioden som en konservativ konsolideringsperiode. I hovedlinierne er dr. Loades' »nytolkning« således stærkt afhængig af den elton'ske tolkning, og det gælder også i detaljen, hvilket fremgår af talrige verbale overensstemmelser hermed rundt omkring i bogen (sml. f. eks. s. 302 og Elton, *op. cit.*, s. 362). Den bør derfor hellere karakteriseres som en præcisering og – iøvrigt tiltrængt – udvidelse af den elton'ske tolkning, hvilket også i sig selv er fortjenstfuldt. Det er således værdifuldt – og vist også første gang – at propagandaaspektet udtrykkeligt inddrages i fortolkningsgrundlaget, og som følge af den vide tidsramme (1450–1660) undgår forfatteren at betragte tudor-perioden isoleret; dens forbindelser bagud og fremefter fremstår med stor klarhed, og heri ligger nok bogens væsentligste fortjeneste.

Dr. Loades' bog er redelig, solid og læseværdig, selv om den ikke repræsenterer den nytolkning, som seriens målsætning kunne vække forventninger om.

Knud J. V. Jespersen

C. W. Chalklin & M. A. Havinden (eds.): *Rural Change and Urban Growth 1500–1800. Essays in English Regional History in Honour of W. G. Hoskins*. Longman, London, 1974. xxvi + 360 s., ill. £ 8.50.

Mens der herhjemme stadig kan være en tilbøjelighed til at se skævt til lokalhistorikere og deres arbejde, har engelske historikere for længst draget konsekvensen af den rigtige erkendelse, at skellet mellem lokalhistorie og rigshistorie er kunstigt, og at lokalhistoriske studier – rigtigt drevet – kan tilføje vor historiske viden en helt ny og konkret dimension. Lokalhistorie er i England blevet en respektabel akademisk disciplin.

Æren herfor tilkommer ikke mindst professor – siden 1968 emeritus – William George Hoskins, der gennem sin omfangsrige produktion – 23 bøger og mere end 30 artikler, hvis emner og forskningsmæssige grundlag for langt størstepartens vedkommende er af lokalhistorisk og historisk-geografisk art – har øvet en dybtgående indflydelse på udviklingen af lokalhistorien fra amatørarbejde til akademisk disciplin. Dette er baggrunden for, at en kreds af hans venner, kolleger og elever har tilegnet ham dette festskrift i 65-året for hans fødsel.

Festskriftets titel angiver på én gang tyngdepunkterne i professor Hoskins' forskning og rammerne omkring skriftets afhandlinger, der fordeler sig med syv over temaet »rural change« (af Robert Newton, Julian Cornwall, David Palliser, Joan Thirsk, Michael Havinden, Derek Portman og Alan Everitt) og fem om emnet »urban growth« (af Roy Millward, Christopher Chalklin, Ron Neale, Maurice Beresford og Hope Bagenal). Alle afhandlingerne er skrevet i et letfatteligt sprog, der smukt modsvarer professor Hoskins' egen elegante skriftlige udtryksform. Af særlig interesse for nærværende anmelder forekommer Julian Cornwalls afhandling om *The Squire of Cornisholme*, Thomas Langholme, der på et meget konkret grundlag kaster et interessant sidelys ind over gentry-debatten. Ligeledes bidrager David Pallisers afhandling, *Death and Disease in Staffordshire, 1540–1670*, der bygger på indgående kirkebogsstudier, på en meget livsnær måde til øget forståelse af de demografiske mekanismer i en periode, hvor vor viden herom er beskeden.

Dette er blot to eksempler blandt tolv på studier, der inden for en rigt facetteret emnekreds formår at demonstrere, hvilke betydelige resultater, der kan opnås, når pro-

fessionel lokalhistorisk forskning anvendes i rigshistoriens tjeneste. – Ja, i sidste instans viser de det absurde i at opretholde dette fiktive skel – en absurditet, som ikke mindst professor Hoskins' eget arbejde har lagt klart for dagen.

Knud J. V. Jespersen

William E. Wilkie: The Cardinal Protectors of England. Rome and the Tudors before the Reformation. Cambridge University Press, London, 1974. viii + 262 s.

Bogen er letlæst – så let, at fremstillingen nærmer sig det linde. En dansk historiker mindes vemodigt C. F. Allens anderledes skarptandede skildring af de tilsvarende relationer mellem Hans-Christian II og pavestolen (*De tre nordiske Rigers Historie* 2 s. 381–418). Forf.s lejlighedsvis »it is not merely coincidental that...« tjener blot til at understrege armoden på synspunkter. I kraft af sit biografiske anlæg kunne bogen udmærket passere som en, bevares, velinformeret kronike fra samtiden, hvis man så bort fra noteapparatet. I det hele taget er noterne, som vidner om flittige studier i italienske arkiver afgjort et lyspunkt. Hovedgrundlaget i øvrigt er *Letters and Papers*-serien. Til A. F. Pollards minutiøse pløjning af det selvsamme materiale indeholder bogen mærkværdigvis kun en enkelt reference (s. 147 note 108), og hverken standard-værkerne Wolsey eller Henry VIII er medtaget i litteraturfortegnelsen.

Bogen havde sikkert vundet i dybde, hvis forf. i højere grad havde inddraget emnets finansielle sider. Indirekte tegner han billedet af et system. Men hvorledes fungerede systemet? En anden synsvinkel, der kunne have været lagt til grund, er den udenrigspolitisk-prestigemæssige. Hele spillet omkring overdragelsen af defensor fidei-titlen til Henrik VIII og udsendelsen af kongens paveligt approberede skrift imod Luther indbyder umiddelbart til en nærmere undersøgelse. Det er bogens svaghed, at hensigterne og motiverne mangler. Den tilhører, med en let omskrivning af Karl V's kække device, kategorien »non ultra« – eller på godt dansk: hertil og ikke længere.

Mikael Venge

Howell A. Lloyd: The Rouen Campaign 1590–1592. Politics, Warfare and the Early-Modern State. Clarendon Press: Oxford University Press, Oxford, 1973. xv + 215 s. £ 5.00.

Patrick Collinson: The Elizabethan Puritan Movement. Jonathan Cape, London, 1967. 528 s.

På trods af de forskelligartede emner er der flere fællestræk ved de to arbejder. De bygger begge på indgående primærstudier, der har stået på over lang tid – for Collinsons vedkommende ikke mindre end 13 år. De benytter begge deskriptionen frem for analysen som den form, hvorunder resultaterne fremlægges – i begge tilfælde med et lykkeligt resultat. Endelig beskæftiger begge sig med elizabethansk politik på punkter, hvor den ikke lykkedes eller kun havde betinget succes. Dvs. punkter, hvor Elizabeth mod sin sædvanne traf beslutninger, tog parti og handlede aktivt.

Lloyds undersøgelse er udsprunget af et langvarigt arbejde med Robert Devereux, den herostratisk berømte anden jarl af Essex, der fik sin første større militære kommando som øverstbefalende for det engelske ekspeditionskorps til Normandiet i 1590. Opgaven var dels at undsætte den betrængte Henrik IV og dels at forhindre spanierne i at sætte sig fast på kanalkysten. Ekspeditionen endte uden større militære eller politiske resul-